

VÄLISMINISTEERIUM

VÄLISPOLIITIKA ARENGUKAVA 2030 KOOSTAMISE ETTEPANEK

Tallinn 2018

Välisministeerium

Sisukord

Sissejuhatus ja taust.....	3
Arengukava koostamise vajaduse põhjendus ja eesmärk	3
Välispoliitika üldeesmärk ning lahendamist vajavate probleemide kirjeldus	3
Riigi julgeolek.....	4
Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus.....	4
Eesti kodanike kaitse	5
Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus.....	5
Majandushuvide kaitse	5
Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus.....	5
Eesti mõjukus ja hea maine	6
Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus.....	6
Demokraatia, inimõiguste, isikuvabaduste ja õigusriigi põhimõtte kaitse ning majandusvabaduste edendamine.....	6
Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus.....	6
Seosed teiste arengudokumentidega.....	7
Riigikogu poolt heaks kiidetud kehtivad horisontaalsed arengukavad.....	7
Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud valdkondlikud arengukavad	8
Muud arengudokumendid.....	9
Arengukava rakendamise kaasnevate eeldatavate mõjude esmane analüüs	9
Mõju majandusele	10
Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud	10
Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele.....	10
Mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele	10
Mõju regionaalarengule.....	11
Mõju elu- ja looduskeskkonnale.....	11
Seosed läbivate teemadega	11
Keskkonnahoid ja kliima.....	11
Võrdsed võimalused	11
Infoühiskond.....	11
Regionaalareng	11
Riigivalitsemise areng	12
Arengukava koostamise ja kaasamise ajakava	12
Arengukava koostamise ja juhtimise eeldatav korraldus	12
Arengukava koostamises osalevad ministeeriumid ja teised seotud osapooled	12

Sissejuhatus ja taust

Lähtudes Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määruse nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord” §-st 5 ja riigieelarve seadusest, esitab Välisministeerium Vabariigi Valitsusele ettepaneku valdkondliku arengukava „Välispoliitika arengukava 2030“ koostamiseks.

„Välispoliitika arengukava 2030“ on seotud riigi eelarvestrateegias määratud tulemusvaldkonnaga „Välis- ja Euroopa Liidu poliitika“ ning „Julgeolekupoliitika“ ja „Ettevõtlus ja innovatsiooni“ valdkonna arengudokumentidega.

Välispoliitika arengukava koostatakse esimest korda. Arengukava koostatakse laiapindse välispoliitikat kujundava dokumendina.

Arengukava koostamise vajaduse põhjendus ja eesmärk

Välispoliitika arengukava koostatakse, et

- 1) tagada välispoliitika tõhus toimimine kiiresti muutuv keskkonnas;
- 2) välispoliitilised sihid ning erinevad tegevussuunad oleksid omavahel loogiliselt seotud;
- 3) viia süsteemselt ja koordineeritult ellu Riigikogus ning Vabariigi Valitsuses vastu võetud alusdokumente;
- 4) planeerida välispoliitika valdkonna eesmärged, tegevust ja ressursse koostöös partneritega;
- 5) rakendada strateegilise planeerimise hea tavaga kooskõlas olevat juhtimissüsteemi, mis loob eeldused tegevuspõhisele eelarvele üleminekuks aastal 2020.

Välispoliitika üldeesmärk ning lahendamist vajavate probleemide kirjeldus

Arengukava koostamisel analüüsime ning vajaduse korral ajakohastame välispoliitika üldeesmärgi.

Eesti välispoliitika eesmärk on meie **riigi iseseisvuse kestmise tagamine**, Eesti **riiklike huvide mõjus esindamine, kaitsmine ja edendamine rahvusvahelisel areenil**. See väljendub Eesti **tuntuse ja kaasatuse suurendamises** maailmas, riigi **julgeoleku** ja kodanike **kaitse tagamises**, meie **ettevõtjatele paremate võimaluste loomises** globaalses konkurentsisis ning **demokraatia, inimõiguste, õigusriigi põhimõtete ja majandusvabaduste edendamises**.

Arengukava üldeesmärgi elluviimiseks on tegevused kavandatud viies olulises ja omavahel tihedalt seotud valdkonnas:

- riigi julgeolek;
- kodanike kaitse tagamine;
- majandushuvide kaitse;
- Eesti mõjukus ja hea maine;
- demokraatia, inimõiguste, isikuvabaduste õigusriigi põhimõtete ning majandusvabaduste edendamine.

Välispoliitika valdkonnas tegevusi kavandades arvestame, et peamine risk on ettearvamatud negatiivsed sündmused rahvusvahelises keskkonnas. See väljendub esmajoones julgeolekuolukorra üldises pingestumises ja reeglitel põhineva rahvusvaheliste suhete süsteemi ning seda kandvate organisatsioonide, eriti Euroopa Liidu ja NATO nõrgenemise riskis. Seetõttu on arengukava koostamise fookuses, et välispoliitilises tegevuses suurendada planeeritavat osa ja vähendada reaktiivset osa.

Samas saab välispoliitika kaudu mõjutada mitmeid positiivseid eesmärke Eestis ja maailmas, sh Eesti kodanike ning majandushuvide kaitse; meie tuntuse ja hea maine tõstmine; demokraatia ning isikuvabaduste edendamine arengukoostöös.

Riigi julgeolek

Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus

Üldprobleem on eri tüüpi kriiside ja sõjaliste konfliktide rohkus ja rahvusvahelise keskkonna ebasoovitavad muutused, millele lisanduvad ohud digi- ja kübervaldkonnas, millele vastamiseks peab olema tagatud nii kiire reageerimisvõime kui ka pikaajalist planeerimist nõudvad tegevused.

NATO ja Euroopa Liidu liikmelisus ning sellest tulenevad partnerlus- ja liitlassuhted on Eesti heaolu ja julgeoleku oluliseimaks garantiiks.

Riskifaktorid on julgeolekuolukorra üldine pingestumine Euroopas, aga ka ohvriterohkete konfliktide, sõjalist või tsiviilsekkumist nõudvate humanitaarkriiside puhkemise sageduse kasv Euroopa lähinaabruses ja kaugemal, autoritaarsete režiimide ettearvatu käitumine, rahvusvahelise vahendustegevuse ebaõnnestumine, uut tüüpi või teisenenud sõjapidamisviiside kasutamine, kontrollimata sisseränne ning äärmusluslike ideoloogiate ja populismi levik.

Ohtude spektrisse kuuluvad ka terrorism, tuumarelvade levik ning küberohud. Seoses üleilmastumisega võib eluks tarvilike ressursside vähenemine ning inimtegevusest põhjustatud kliima soojenemine ja elukeskkonna muutused kasvatada pingeid ja viia konfliktideni.

Paralleelselt rahvusvahelisest keskkonnast tulenevate ohtudega mõjutavad Eesti välispoliitikat ka Euroopa Liidu ja teiste lääneriikide ühiskondades toimuvad muutused, samuti Euroopa Liidu ja transatlantilise kogukonna ning samameelsete riikide ühtsust ohustavad tegurid.

Eesti huvides on Euroopa Liidu ja NATO sisemine tugevus ja ühtsus, nende rahvusvahelise mõju kasv, aga ka valmisolek reageerida ebasoovitavatele sündmustele. See eeldab Eestilt kahe- ja mitmepoolsete suhete aktiivset arendamist, panustamist NATO ja ELi, aga ka ÜRO ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide ja tahtekoalitsioonide tegevusse. **Seetõttu toetab Eesti NATO ja ELi ühtsuse ja tegutsemisvõime pidevat tugevdamist.** Samuti annab Eesti oma panuse kriisiriikide ja -piirkondade stabiliseerimisse tsiviilekspertide, humanitaarabi ja arengukoostöö kaudu.

Välispoliitika arengukava on suunatud sellele, et eeltoodud **riskid ei realiseeruks või nende realiseerumisel oleks nende mõju Eestile võimalikult väike.** Välisministeerium peab oluliseks oma tegevusega kujundada selleks sobivat rahvusvahelist keskkonda, samuti luua ja arendada enda võimeid

Eesti huvides tegutsemiseks. Mõjusaim meetod selleks on soodustada poliitikat, mis võimaldab tugevdada kehtivat mitmepoolset rahvusvaheliste suhete süsteemi ja rahvusvahelist õiguskorda.

[Eesti kodanike kaitse](#)

Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus

Arengukavas ettenähtava tegevuse kavandamisel peame silmas, et Eesti oleks konsulaarteenuste, sh viisateenuse pakkumisel tõhus ning operatiivne. **Paljude teenuste puhul tuleb taotlejal pöörduda isiklikult välisesindusse. Samuti esineb ametkondade töös dubleerimist kasutusel olevate erinevate tehniliste lahenduste tõttu.** Seoses digitaalse isikutunnistuse väljastamisega e-residentidele on kasvanud konsulaartoimingute maht, **esinduste võrk seab juba piiranguid e-residentsuse potentsiaali realiseerimiseks.** Tulevikus soovime keskenduda sellele, et teenused oleksid klientidele senisest lihtsamini kättesaadavad, sealjuures nii palju kui võimalik e-teenustena ja välise teenusepakkuja abil.

Eesti välisesinduste viisategevuse intensiivsuse määrab nõudlus, mis võib olla kõikumine nii majanduslikel kui ka poliitilistel põhjustel – ka selles valdkonnas tuleks kaaluda võimalusi koormuse hajutamiseks e-lahenduste kaudu.

Viimaste aastate kriisid ja terroriaktid, sealhulgas Euroopas, nõuavad Välisministeeriumilt aina suuremat valmisolekut Eesti kodanikke kaitsta ja kriisidele operatiivselt reageerida. Nii üldine reisimisega seotud riskikommunikatsioon kui ka ohuteavitus vajab tulevikus uudseid lahendusi.

[Majandushuvide kaitse](#)

Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus

Kasvav globaalne konkurents ja vabakaubanduspõhimõtete küsimuse alla seadmine esitab meie majandushuvide kaitsmisele ja heaolu edendamisele uued väljakutsed, tõuseb vajadus reageerida muutustele ennetavalt, operatiivselt ning tõhusalt.

Väliskaubanduse valdkonna arengut mõjutab Ameerika Ühendriikide uudne, multilateraalsust vähem hindav lähenemine kaubandusele, millel on ulatuslikud globaalsed mõjud ning koos Brexitiga mõjutavad nad ka ELi kaubanduspoliitikat.

Kaubandussuhetes Venemaaga kehtestas EL Venemaale sanktsioonid, et vastustada Krimmi annekteerimist ning relvakonflikti toetamist Ida-Ukrainas. Venemaa rakendab omalt poolt ELi suhtes sanktsioone, millel on üksikute majandussektorite lõikes oluline mõju ka Eesti majandusele ja mis sunnib ettevõtjaid oma tegevust oludele kohandama. Hiina globaalse majandusvõimuna rakendab oma huve jõuliselt nii multilateraalses kontekstis kui ka suhetes ELiga.

Hoolimata majandus- ja kaubanduskokkulepete olemasolust, on endiselt risk kaubandustõrgete tekkimisele ka Eesti tavapäraste kaubanduspartneritega.

Väliskaubanduse valdkonnas toetab Eesti jätkuvalt ning aktiivselt vaba kaubandust ELi kaubandussuhetes globaalsete kaubanduspartneritega, sealhulgas ka mitmepoolses WTO raamis. Tegevust kavandades peame silmas, et Eesti majandushuvid oleksid kaitstud parimal moel.

Äridiplomaatia valdkonnas peame arengukava koostamisel oluliseks ettevõtjate võimaluste parandamist globaalses konkurentsisis ning paremate tingimuste loomist välisinvesteeringute meelitamiseks Eestisse.

Eesti mõjukus ja hea maine

Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus

Muutuvas maailmas on mõjukuse ja tuntuse tugevdamiseks vaja võtta kasutusele uusi lahendusi ja meetmeid. Eesti vähene tuntus meile olulistes piirkondades või valdkondades võib olla takistuseks nii turismi ja ekspordi arendamisel kui ka välisinvesteeringute meelitamisel. Kasvav infosõda seab valdkonnale lisaeesmärgid.

Välispoliitika arengukava fookuses on **Eesti kahepoolsed suhted ja koostöö rahvusvahelistes organisatsioonides** eesmärgiga hoida alal suhete edendamiseks mõeldud kanaleid ja kindlustada Eestile mõjukus ja hea maine ning hoida ära või vähendada rahvusvahelistes suhetes tekkida võivaid konflikte.

Peame oluliseks ning kavandame tegevust, et Eesti kuvandi üheks kindlaks osaks oleks e-valitsemine, e-demokraatia ja küberturvalisus. Elav kultuuridiplomaatia peab kaasa aitama Eesti tuntusele ja heale mainele, kuid oluline on ka kultuurikoostöö laiemale, millel on mõju ka eestluse ja kultuuripärandiga seotud tegevuste kavandamisel ning Eesti majandushuvide edendamisele ja kaitsele. Samuti on rahvusvahelistumise ja Eesti kuvandi loomisel oluline koht haridusel ja teadusel.

Ka Eesti püüdlus saada **ÜRO Julgeolekunõukogu** mittealaliseks liikmeks toetab neid eesmärke: rahvusvaheliste sidemete tugevdamine ning Eesti kuvandi kinnistamine tegusa rahu ja julgeoleku tagajana maailmas.

Demokraatia, inimõiguste, isikuvabaduste ja õigusriigi põhimõtte kaitse ning majandusvabaduste edendamine

Tegevussuuna üldprobleem ja kirjeldus

Viimaste aastate rahvusvaheliste sündmuste taustal pingestub olukord meie väärtusruumi hoidmisel ja edendamisel ning vajab seetõttu suuremat tähelepanu ning sekkumist.

Riskifaktorid on õigusriigi põhimõtete küsimuse alla seadmine, tsiviilohvritega konfliktide, sõjalist või tsiviilsekkumist nõudvate humanitaarkriiside puhkemise sageduse kasv Euroopa lähinaabruses ja kaugemal, autoritaarsed režiimid, teisenenud sõjapidamisviiside kasutamine ja kontrollimata sisseränne.

Arengukavas ettenähtava tegevuse kavandamisel peame oluliseks **demokraatia, inimõiguste, õigusriigi põhimõtete, majandusvabadust ja arengut edendava väärtuste ruumi hoidmist ja edendamist**. Selleks toetab Eesti rahvusvahelise õiguse järgimist, rahvusvaheliste kohtute (eelkõige

Rahvusvaheline Kohus ja Rahvusvaheline Kriminaalkohus) jurisdiktsiooni laiemat aktsepteerimist ning Euroopa Inimõiguste Kohtu süsteemi sõltumatuse ja autoriteedi tagamist. Samuti osaleb Eesti välispoliitika elluviimisel teadlikult rahvusvahelise õiguse arendamises, sh kübervaldkonnas.

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi toetavad välispoliitilisi ning valdkondlikke eesmärke kahepoolses koostöös ning Eesti head mainet, usutavust ja kaasaraäkimise võimet rahvusvahelistes organisatsioonides. Eesti teeb kahepoolset koostööd riikidega, kellele suudame oma kogemuste põhjal pakkuda lisaväärtust (prioriteetsed sihtriigid on Ukraina, Gruusia, Moldova, Valgevene ja Afganistan). Arengukava kehtivusaja jooksul ning panustatavate summade kasvades suureneb Eesti arengukoostöö maht vähimarenenud riikides kooskõlas rahvusvaheliselt kokku lepitud arengukoostöö prioriteetidega, lähtudes riikide arengutasemest. Pikaajaline rändesurve arenguriikidest jääb Euroopale ja sealhulgas Eestile püsima lähemateks aastakümneteks. Kuigi humanitaarabi ei ole üldjuhul tingimuslik, on selge, et rände algpõhjustega tegelemine muuhulgas arengukoostöö abil vähendab kaudselt ka rändesurvet. Arengukoostöö kavandamisel lähtume ÜRO säästva arengu eesmärkide elluviimisest.

Seosed teiste arengudokumentidega

Välispoliitika arengukava koostamisel tagatakse eesmärkide ja tegevuste kooskõla **Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“** ning **teiste laiapõhjaliste arengukavadega, sh koostamisel oleva Eesti 2035 kavaga.**

Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ dokument on oluline eelkõige majanduse ja äridiplomaatia aspektist:

I Eesti kui atraktiivse investeerimiskeskonna kujundamine;

II välisinvesteeringute ja ekspordi arendamiseks vajaliku kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavuse parandamine;

III ettevõtjatele ekspordivõimekuse kasvu ning ekspordipotentsiaali kasutamist soodustavate toetusmeetmete pakkumine.

Riigikogu heakskiidetud horisontaalsed arengukavad

Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“ on Riigikogu 14. septembri 2005. a otsusega heaks kiidetud strateegia. See on Eesti riigi ja ühiskonna arendamise strateegia 2030. aastani, sihiga ühendada globaalsest konkurentsist tulenevad edukuse nõuded säästva arengu põhimõtete ja Eesti traditsiooniliste väärtuste säilitamisega. Strateegia selge fookus on Eesti jätkusuutlikkus. Strateegia põhiülesanne on vastata küsimusele – mida tuleks teha, et tagada Eesti ühiskonna ja riigi edukas toimimine ka pikemas perspektiivis? Seetõttu on strateegia aluseks valdkondlike arengukavade koostamisel.

Eesti julgeolekupoliitika alused on heaks kiidetud Riigikogu 31. mai 2017. a otsusega. Julgeolekupoliitika alustes sõnastatakse Eesti julgeolekupoliitika eesmärk, põhimõtted ja tegevussuunad. Tegemist on raamdokumentiga, mis on valdkondlike arengu- ja tegevuskavade koostamise suuniseks. Dokument on oluline lähtealus uue arengukava julgeolekuvaldkonna meetmete kavandamisel.

Eesti arengukoostöö põhimõtted on Riigikogu 15. jaanuari 2003. a otsusega heaks kiidetud dokument, mis sätestab Eesti arengukoostöö põhimõtted ja nende saavutamise viisid. Eesti välispoliitika lahutamatu osana on arengukoostöö suunatud rahu, demokraatia, inimõiguste järgimise ning majandusliku ja sotsiaalse stabiilsuse tagamisele ning vaesuse vähendamisele maailmas

kooskõlas säästva arengu rahvusvaheliselt heakskiidetud põhimõtetega. Dokument on oluline lähtealus uue arengukava arengukoostööpoliitika meetmete väljatöötamiseks.

Eesti ekspordipoliitika põhialused on vastu võetud Riigikogu 14. novembri 2001. a otsusega. Põhialustes sätestatakse, et Eesti ekspordipoliitika eesmärk on ekspordil põhineva majanduskasvu toetamine ekspordi arengule kaasaaitamise teel. Ekspordipoliitika ülesanne on ekspordi arenemiseks ja kasvuks võimalikult soodsa institutsionaalse raamistiku loomine ning ekspordi toetamine Eesti toodete konkurentsivõime suurendamise ja eksportijatele tugiteenuste pakkumise kaudu. Dokument on üheks lähtealuseks arengukava ekspordipoliitikaga seotud tegevuste kavandamiseks.

Eesti riiklik turismiarendukava 2014–2020 on vastu võetud Riigikogu 18. novembri 2013. a otsusega. Arengukava keskendub Eesti turismisektori arengupotentsiaali efektiivsele rakendamisele. Dokument on oluline lähtealus Eesti tuntuse kasvatamiseks vajalike tegevuste kavandamisel uues arengukavas.

Kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020. Riigikogus 12. veebruaril 2014. a vastu võetud kultuuripoliitika põhialused on aluseks riiklike otsuste tegemisel kultuurivaldkonnas. Välispoliitika arengukava koostamisel on seos eelkõige Eesti kultuuri tutvustamisega välismaal ja loomemajanduse teemadega. Algatatud on arengukava Kultuur 2030 koostamine, kuhu Välisministeerium soovib kaasatud olla ning teha aktiivset koostööd, et ühised eesmärgid ning tegevus saaks sünergiliselt kajastatud mõlemas dokumendis.

Vabariigi Valitsuse heakskiidetud valdkondlikud arengukavad

Riigikaitse arengukava 2017-2026. Vabariigi Valitsuse poolt 29. juunil 2017. a heaks kiidetud valdkondlik arengukava. Riigikaitse arengukava on riigi strateegiline poliitikadokument, mille eesmärk on ennetada ja maandada riigikaitsega seotud ohtusid ja pingeid, luua usutavat heidutust sõjalise agressori vastu, arendada riigi iseseisvat kaitsevõimet, suurendada riigi suutlikkust lahendada riigikaitselisi kriise ja konflikte, suurendada ühiskonna sidusust ning tagada valmisolek seista vastu infosõjale. Dokument on oluline lähtealus uue arengukava julgeolekuvaldkonna meetmete kavandamisel.

Eesti infoühiskonna arengukava 2020. Vabariigi Valitsuse poolt 18. novembril 2013. a heaks kiidetud arengukava. Arengukava keskmes on riigis info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamist ja nutikate lahenduste loomist võimaldava keskkonna tagamine. Arengukava üks alaeesmärk on majanduse kasvu, riigi arengut ja elanike heaolu toetava info- ja kommunikatsioonitehnoloogia taristu loomine. Selline taristu on vajalik, et paremini tagada ühiskonna sidusust. Võtame arengukava aluseks, et leida parimaid infotehnoloogilisi lahendusi välispoliitika meetmete kavandamisel.

Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020. Vabariigi Valitsuse 13. oktoobri 2013. a otsusega heaks kiidetud strateegia. "Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020" koostamise üldiseks eesmärgiks on aidata kaasa konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ katuseesmärkide täitmisele, suurendamaks nii tootlikkust kui ka tööhõivet. Strateegia sätestab ühe alaeesmärgina, et Eesti ettevõtted on aktiivsed eksportijad. Dokument on oluline lähtealus välispoliitika arengukava välismajanduse meetmete kavandamisel.

Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030. Arengukava koostamine algas 1. jaanuaril 2018. a ning Välisministeerium soovib olla kaasatud välismajanduspoliitika teemade (sh "Eesti toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava"), julgeolekupoliitika, teadusarendus- ja innovatsioonipoliitika, arenguabiprogrammide ning piiriülese koostöö meetmete planeerimise, arvestades põllumajandus- ja kalandussektorite taustainfot (sh OECD ja FAO raportid) aruteluprotsessi.

Siseturvalisuse arengukava 2015-2020 (Vabariigi Valitsuse 17. novembri 2016. a korraldus nr 388). Arengukava käsitleb ka Välisministeeriumi tegevussuundi (märksõnadeks on näiteks e-residentsus, sisserändepoliitika, rahvusvahelise kaitse poliitika aga ka Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi rakendamine ning rahvusvaheline koostöö pääste erivõimekuste valdkonnas). Nimetatud valdkonnad on Siseministeeriumi kujundada, kuid nende elluviimises, selgitamises ja tuntuse suurendamises osalevad ka välisesindused ning neil on oluline roll Eesti maine kujundamisel maailmas. Välispoliitika arengukava 2030 peaks neis teemades looma positiivse sünergia loodava Siseturvalisuse arengukavaga 2020-2030.

Haridusvaldkonna arengukavad **Elukestva õppe strateegia 2020** (Vabariigi Valitsuse 13. veebruari 2014. a korraldus nr 59) ja Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia **Teadmistepõhine Eesti 2014-2020** (Riigikogu 22. jaanuari 2014. a otsus). Haridusel ja teadusel on oluline koht rahvusvahelistumise ja Eesti kuvandi loomisel, e-riigi lahenduste kõrval on olulised ka nt PISA uuringu tulemused. Saame tutvustada Eestit kohana, kus on tugev ja konkurentsivõimeline haridussüsteem ning hea teha teadust ja omandada kõrgharidust.

Muud arengudokumendid

Eesti äridiplomaatia strateegia. Kinnitatud ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri poolt 28. detsembril 2017. a. Strateegia eesmärgiks on suurendada uute välisinvesteeringute mahtu ning kasvatada Eesti ettevõtjate eksporti sihistatud ja koordineeritud riigi välismajandusliku toe (äridiplomaatia) kaudu. Arengukava äridiplomaatia meetmete kavandamisel lähtutakse välisriikide spetsiifikast ja äridiplomaatia strateegias toodud põhimõtetest

Rahvuskaaslaste programm 2014-2020. Programmi eesmärk on, et välismaal elavatel eestlastel oleks side Eesti ja eesti kultuuriga, nende võimalik repatrieerumine oleks lihtne ning kasvaksid võimalused levitada välismaal Eesti kohta objektiivset infot ja talletada välismaist eesti kultuuripärandit. Dokument on üheks lähtealuseks välispoliitika arengukavas eestluse ja kultuuripärandiga seotud tegevuste kavandamisel.

Eesti Euroopa Liidu poliitika 2015–2019 on järjekorras neljas raamdokument, mida on koostatud alates liitumisest 2004. aastal. Nagu ka kõikidel eelkäijatel, on selle peamine eesmärk rajada ühtsel valitsemisel ja ühistel eesmärkidel põhinev alus Eesti tegutsemisele Euroopa Liidu liikmena. Algamas on ettevalmistused uute Eesti Euroopa Liidu poliitika pikaajaliste suundade väljatöötamiseks. Välisministeerium soovib olla protsessi kaasatud.

Küberjulgeoleku strateegia 2014-2017, mille eesmärk on suurendada küberruumi turvalisust ja inimeste teadlikkust, et tagada usaldust küberruumi vastu. Koostamisel on uus küberjulgeolekut käsitlev strateegia, mille koostamisse on kaasatud ka Välisministeerium.

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava 2016-2020 on aluseks Eesti avaliku sektori tegevusele arengukoostöö ja humanitaarabi valdkonnas. Dokumendi üheks aluseks on **ÜRO kestliku arengu eesmärgid**. Välispoliitika arengukava 2030 üheks osaks on arengukoostöö ja humanitaarabi, seetõttu seame eesmärgiks kahe dokumendi ühendamise.

Arengukava rakendamisega kaasnevate eeldatavate mõjude esmane analüüs

Arengukavaga kaasnevaid mõjusid analüüsitakse põhjalikumalt arengukava koostamisel.

Tabelis 1 ning allpool on esitatud esmane ülevaade võimalikest arengukava elluviimisel kaasnevatest mõjudest. Mõjude analüüsi aluseks on võetud mõjude hindamise metoodikas toodud kontrollküsimustiku põhimõtted. Positiivsed mõjud avalduvad ennekõike seoses riigi julgeoleku ja välissuhetega ning majandusega, tulenevalt teemade ringist, millele arengukava tegevustega keskendutakse.

Arengukavaga kaasnevaid mõjusid analüüsitakse põhjalikumalt arengukava koostamisel ning hinnatakse täiendavate mõjuanalüüside koostamise vajadust, lähtuvalt valitud meetmetest.

Mõju	Võimalik ulatus	Võimalik ebasobivate mõjude kaasnemise risk
Mõju majandusele	suur	väike
Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud	väike	väike
Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele	suur	keskmine
Mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele	väike	keskmine
Mõju regionaalarengule	väike	väike
Mõju elu- ja looduskeskkonnale	keskmine	keskmine

Tabel 1

Mõju majandusele

Mõju majandusele on suur. Arengukava aitab kaasa avatud globaalse majanduskeskkonna arendamisele ning stabiilse ja soodsa ettevõtluskeskkonna loomisele. Kuna arengukava üks tegevussuundi on seotud välismajandusega, sh ettevõtjate toetamisega välisturgudel ning välisinvesteeringute Eestisse meelitamisel, tugevneb tegevuste tulemusena Eesti ettevõtete rahvusvaheline seisund välisinvesteeringute, turismi, kaupade ja teenuste väljaveo ning loomemajanduse ja selle ekspordivõimekuse edendamisel.

Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud

Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud on väikesed. Arengukava rakendamist mõjutab rahvastiku vähenemine, sh kvalifitseeritud tööjõu nappus ning sellega kaasnev surve eelarvele.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele on suur. Arengukava on otseselt seotud riigi julgeoleku ja välissuhtlusega, tegeldes kõigi peamiste väliskeskkonnast lähtuvate ohtudega ja aidates kaasa rahvusvaheliste suhete stabiilsusele, demokraatliku õiguskorra ja globaalse majandusmudeli jätkusuutlikkusele. Lisaks konventsionaalsetele ohtudele käsitleb arengukava ka inforuumis ja väärtusruumis toimuvaid muutusi ja üleilmseid ohte. Arengukava sätestab Eesti huvidest lähtuvad vajalikud tegevused julgeoleku ja välissuhtluse tugevdamiseks.

Mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Suurem osa kohalike omavalitsusi ja riigiasutusi on seotud välissuhtlusega ja mõjutatud rahvusvahelistest arengutest laiemalt. Arengukava rakendamise tulemusena avarduvad kohalike omavalitsuste rahvusvahelise koostöö võimalused mh arengukoostöö projektide kaudu, konsulaarvaldkonnas tehakse kohalike omavalitsustega koostööd Eesti kodanike kaitsmisel ja abistamisel välismaal.

Arengukava rakendamise mõju nii tuludele kui ka kuludele on olemas. Tulud on seotud eelkõige välismajanduse valdkonnaga ning kulud eelkõige arenguabi ja välispoliitika tõhusama rakendamisega. Nii tulude kui ka kulude täpsem ulatus selgub arengukava koostamisel.

Mõju regionaalarengule

Arengukava elluviimise tulemusena kasvab riigi vastupanu- ja reageerimisvõime välisohtudele, suureneb piirkondlik julgeolek ja riigi turvalisus, mis avaldavad regionaalarengule positiivset mõju. Otsene mõju avaldub läbi ekspordi ja investeringute potentsiaalse kasvu regioonides.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Arengukava rakendamisel on mõju elu ja looduskeskkonnale keskmine ning seotud eelkõige majandusvaldkonnaga.

Seosed läbivate teemadega

Keskkonnahoid ja kliima

On seotud eelkõige keskkonnanriskide, sealhulgas kliimamuutuse, looduskatastroofide, õnnetuste tõenäosuse ja ulatuse vähendamise seotud tegevuste kaudu. Seega aitab välispoliitika arengukava kaasa inimeste elukeskkonna hoidmisele ja samal ajal ka keskkonnahoiule selles osas, mis kuulub globaalse kliimapolitiitika valdkonda.

Võrdsed võimalused

Välispoliitika arengukava aitab kaasa inimestevahelise võrdsuse tagamisele, seda eelkõige arengukoostöö meetmete kaudu.

Infoühiskond

Välispoliitika arengukavas võetakse arvesse „Eesti infoühiskonna arengukava aastani 2020“. Arengukava eesmärkide efektiivsemaks ja optimaalsemaks saavutamiseks ning väliskeskkonnast tulenevate väljakutsetega tegelemiseks kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahendusi ning aidatakse kaasa turvaliste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahenduste tagamisele, küberjulgeoleku teemade ja e-riigi maine tutvustamisele maailmas.

Regionaalareng

Välispoliitika arengukava toetab regionaalarengut eelkõige aidates kaasa stabiilse ettevõtluskeskkonna kindlustamisele ning edendades ekspordi ja investeringuid.

Riigivalitsemise areng

Välispoliitika arengukava ning selle koostamisprotsess toetab valdkonna horisontaalset planeerimist ja koordineerimist. Arengukavaga taotletakse välispoliitika valdkonna eelarvestamise ja rahastamise selgemaks muutmist ning see loob eeldused üleminekuks tegevuspõhisele eelarvestamisele. Välispoliitika arengukava toetab avaliku, era- ja kolmanda sektori koostöö parandamist välispoliitika valdkonnas.

Arengukava koostamise ja kaasamise ajakava

Allolevas tabelis on esitatud arengukava koostamise ja kaasamise üldine ajakava, mida täpsustakse koostöös partneritega

jaanuar- märts 2018	Arengukava algatamise ettepaneku koostamine, selle kooskõlastamine ning esitamine Vabariigi Valitsusele
märts-aprill 2018	Arengukava aja- ja tegevuskava täpsustamine koostöös partneritega, juhtgrupi moodustamine
märts-detsember 2018	Arengukava esialgse versiooni koostamine, koostöö partneritega
mai 2018- veebruar 2019	Programmide koostamine, mõjude hindamise läbiviimine
oktoober 2018 – jaanuar 2019	Arutelud Riigikogu komisjonides
jaanuar-veebruar 2019	Arengukava kooskõlastamine
veebruar 2019	Arengukava heaks kiitmine Vabariigi Valitsuses, programmid on valmis eelarvestrateegia sisendiks

Tabel 2. Ajakava

Arengukava koostamise ja juhtimise eeldatav korraldus

Arengukava koostamise (sh arengukava protsessi juhtimine, üldise metoodika ning arengukava koostamise toetamine ja tööühmade sisendi koondamine) eest vastutab Välisministeerium.

Arengukava koostamise regulaarseks seiramiseks ja arengukava programmide tööühmade koostöö tagamiseks moodustatakse **arengukava juhtgrupp**, kuhu kuuluvad asjaomaste ministeeriumite esindajad.

Arengukava koostamises osalevad ministeeriumid ja teised seotud osapooled

Arengukava koostamisse kaasatakse asjassepuutuvaid osapooli ning lähtutakse kaasamise heast tavast. Esialgse kaasamisplaani alusel kaasatakse allnimetatud osapooled. Kõik ministeeriumid ja valitsusasutused ning Riigikantselei on seotud välispoliitika kujundamisega.

Teised olulised arengukava koostamisse kaasatud institutsioonid on Riigikogu väliskomisjon, riigikaitsekomisjon ja EL asjade komisjon ning majanduskomisjon, Kaitseuringute keskus,

Presidendi Kantselei, Eesti Idapartnerluse Keskus, kolmanda sektori esindajad ning ettevõtjate esindajad. **Loetelu ei ole lõplik ning täieneb arengukava koostamisel.**